

Grundläggande granskning avseende kommunstyrelsen för sin egen verksamhet och nämnder

Rapport
Håbo kommun

KPMG AB

2024-03-15

Antal sidor 23 (exklusive bilagor)

Antal bilagor 3

Håbo kommun

Grundläggande granskning avseende kommunstyrelsen och nämnder

2024-03-15

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Kommunstyrelsen	6
3.2	Barn- och utbildningsnämnden	9
3.3	Bygg- och miljönämnden	11
3.4	Kultur- och fritidsnämnden	12
3.5	Socialnämnden	14
3.6	Vård- och omsorgsnämnden	16
3.7	Den gemensamma lönenämnden	18
	Bilaga 1	24

1 Sammanfattning

KPMG har fått i uppdrag av de förtroendevalda revisorerna att genomföra en grundläggande granskning av kommunstyrelsens egen verksamhet och nämnderna, samt den gemensamma lönenämnden. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Syftet med den grundläggande granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen för sin egen verksamhet, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden på en övergripande nivå har skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll av verksamheten.

Vår sammanfattande bedömning är att socialnämnden och bygg- och miljönämndens ledning, styrning, uppföljning och kontroll delvis har varit tillräckligt tillfredsställande. Kommunstyrelsen för sin egen verksamhet, vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämndens ledning, styrning och uppföljning har inte varit tillräckligt tillfredsställande. Den gemensamma lönenämndens ledning, styrning, uppföljning och kontroll bedöms inte ha varit tillräckligt tillfredsställande.

Vi bedömer att:

- kommunstyrelsen för sin egen verksamhet och nämndernas måluppfyllelse delvis varit tillfredsställande med undantag av socialnämndens måluppfyllelse som varit tillfredsställande.
- kommunstyrelsen för sin egen verksamhet och nämnderna, med undantag för kultur- och fritidsnämnden och bygg- och miljönämnden, inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.
- kommunstyrelsen för sin egen verksamhet och nämnderna, förutom lönenämnden, har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Vård- och omsorgsnämndens uppföljning av årets interna kontroller påvisar stora avvikelser.
- lönenämndens ledning, styrning, uppföljning och kontroll av verksamhet och ekonomi bedöms inte ha varit tillräckligt ändamålsenlig och tillfredsställande. Det har på förvaltningsnivå pågått ett utvecklingsarbete avseende både mål och internkontroll under 2023 vilket vi bedömer som positivt. Arbetet har utmynnat i nya nämndmål samt en ny internkontrollplan för 2024. Den gemensamma lönenämnden redovisar inte ett resultat mot budget 2023. Det gör att vi inte kan bedöma om nämnden vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamheten till fastlagd budget.

2 Bakgrund

KPMG har fått i uppdrag av de förtroendevalda revisorerna att genomföra en grundläggande granskning av kommunstyrelsen och nämnderna, samt den gemensamma lönenämnden. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Enligt kommunallagen (KL 12 kap 1§) ska revisorerna årligen granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområde. Grundläggande granskning genomförs årligen av kommunstyrelsen och nämnder. Den är till sin karaktär en löpande insamling av fakta och iakttagelser och ska ge underlag för att bedöma nämndernas styrning, uppföljning och interna kontroll för att kunna uttala sig i ansvarsfrågan.

Granskningen avser kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden, samt den gemensamma lönenämnden tillsammans med Trosa kommun och Salems kommun.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med den grundläggande granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden på en övergripande nivå har skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll av verksamheten. I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Har kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och uppdrag?
- Har kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden säkerställt att den får tillräcklig uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?
- Har kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden ett system för att säkerställa en god internkontroll?

Den grundläggande granskningen är av översiktlig karaktär och syftar i huvudsak till att ge revisorerna information om kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden har övergripande strukturer för styrning, uppföljning och kontroll.

De bedömningar som görs inom ramen för den grundläggande granskningen baserar sig på de underlag som hämtats in i anslutning till avstämningar som genomförts samt de styr- och uppföljningsdokument som upprättas löpande under året.

Den information som inhämtats inom ramen för den grundläggande granskningen och de bedömningar som framgår av denna rapport, utgör till viss del grund för revisorernas slutliga bedömning av respektive nämnds styrning och uppföljning av fullmäktiges mål, måluppfyllelse samt interna kontroll. Den bedömning som görs i revisionsberättelse och revisionsredogörelse grundar sig sedan i samtliga granskningsinsatser som revisorerna genomfört under året.

Den grundläggande granskningen för den del som avser delårsbokslut och årsbokslut redovisas i särskilda rapporter.

2.2 Revisionskriterier

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier i denna granskning utgörs av:

- Kommunallag (2017:725)
- Budget 2022, Plan 2023–2024, KF 2021-11-29 §157
- Internkontrollreglemente, KF 2018-12-10 § 176
- Övriga tillämpningsbara styrdokument

2.3 Metod

Granskning har i huvudsak skett genom dokumentstudier. För kommunstyrelsens egen verksamhet, nämnderna och den gemensamma lönenämnden har vi gått igenom reglementen, verksamhetsberättelser för 2023, internkontrollplaner samt andra relaterade dokument i granskningen.

Vi har även haft en avstämning med Håbo kommuns HR-chef samt samordnare på löneenheten i samband med granskningen av den gemensamma lönenämnden.

Rapporten har skickats för faktakontroll till intervjuade tjänstepersoner.

3 Resultat av granskningen

3.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar för den egna verksamheten där bl.a. samhällsbyggnadsförvaltningen ingår. I nedanstående avsnitt redogörs den grundläggande granskningen avseende kommunstyrelsens egen verksamhet 2023.

Kommunstyrelsens egen verksamhet

3.1.1 Målstyrning

Utvecklingsmål samt måluppföljning för kommunstyrelsen för sin egen verksamheten redogörs i Tabell 1. För 2023 antog kommunstyrelsen 7 egna nämndmål.

Tabell 1

Kommunfullmäktige mål	Utvecklingsmål	Måluppföljning
Målgrupp	Kommunstyrelsen ska vara tillgänglig och serviceinriktad	 Delvis uppfyllt
Verksamhet	Kommunstyrelsen ska ha en förmåga att vid kris, allvarliga händelser och höjd beredskap kunna upprätthålla samhällsviktiga funktioner.	 Uppfyllt
Verksamhet	Håbo kommun ska vara en energieffektiv kommun med lokaler och verksamheter med behovsbaserad energioptimering som minskar kommunens totala energikonsumtion och miljöpåverkan.	 Uppfyllt
Medarbetare	Kommunstyrelsen ska vara en arbetsplats där medarbetare är motiverade och upplever att arbetet är meningsfullt och utvecklande.	 Uppfyllt
Medarbetare	Kommunstyrelsen ska vara en attraktiv arbetsplats där medarbetare finner en god balans mellan arbetsliv och privatliv.	 Uppfyllt

Medarbetare	Kommunstyrelsens verksamheter ska öka andelen friska medarbetare och minska andelen frånvarande medarbetare på grund av ohälsa.		Inte uppfyllt
Ekonomi	Kommunstyrelsen ska ha en ekonomi i balans		Inte uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsens för sin egen verksamhet måluppfyllelse delvis är tillfredsställande.

3.1.2 Ekonomi

Kommunstyrelsen har två förvaltningar i sin organisation, samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunledningsförvaltningen. Kommunstyrelseförvaltningen har ett positivt resultat med 5,1 miljoner kronor i överskott medan samhällsbyggnadsförvaltningen har ett underskott på 13,5 miljoner kronor.

För att kommunstyrelsen ska ha en ekonomi i balans har åtgärder planerats och till viss del påbörjats på samhällsbyggnadsförvaltningen. Förutom ordinarie uppföljningsprocess har det tagits fram handlingsplaner för ekonomi i balans som följs upp i samband med ekonomidialoger med chefer. Vid varje kommunstyrelsesammanträde har det dessutom lämnats en muntlig ekonomisk nulägesrapport. Ekonomidialoger finns med på dagordningar för ledningsgrupper med information, lägesrapport samt diskussion om handlingsplaner.

Bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsen för sin egen verksamhet inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.

3.1.3 Intern kontroll

Kommunstyrelsen beslutade om en internkontrollplan 2023-02-07, §57. Internkontrollplan för året innebär en förnyat åtagande och utveckling av process för framtagande och genomförande av internkontroll. Plan innehöll 33 identifierade risker inom 19 olika processer. 27 risker underställdes kontroller. Femton åtgärder beslutades.

I verksamhetsberättelsen redovisades utfall:

- 10 kontroller visade ingen avvikelse
- 10 kontroller visade mindre avvikelse

2024-03-15

- 4 kontroller visade stor avvikelse
- 3 kontroller hade inte kunnat genomföras

Kontroller som visade stor avvikelse var:

- Kontroll av dokumentation vid direktupphandling

Kontrollen visade att det fanns stora avvikelser för mindre direktupphandlingar. Som åtgärd har utbildningar genomförts under året och ytterligare utbildningsinsatser är planerade för 2024.

- Kontroll att delegationsbeslut rapporteras till nästkommande nämnd

I två av tre fall hade besluten anmälts till kommunstyrelsens sammanträde.

- Kontroll att utlämnande av allmänna handlingar diarieförs och lämnas ut i tid

Resultatet visade att det finns behov av att lyfta medvetenheten om att begäran om att ta del av allmänna handlingar ska hanteras skyndsamt. En uppdaterad rutin för utlämnande av allmänna handlingar har producerats och en utbildningsplan för handläggare håller på att tas fram 2024 och kommer att genomföras under 2024.

- Stickprovskontroll av utlagda nyheter på intranätet (avseende digital tillgänglighet)

Genomgång av utlagda nyheter visar stor avvikelse. När det gäller förvaltningarnas webbredaktörer behöver webborganisationen förbättras för att förbättra klarspråk, bildhantering, färgkontraster, tabbar och uppläsningfunktionen. Tillgängligheten på intranätet visar på stor avvikelse.

Bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelse för sin egen verksamhet har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.1.4 Övrigt

Flera förändringar i den politiska organisationen har beslutats under året. Kommunstyrelsen beslutade i oktober att avskaffa arbetsutskottet och inrätta ett personal- och förhandlingsutskott.

En övergripande genomlysning av samhällsförvaltningens organisation har genomförts under hösten 2023. En ny organisationsstruktur har tagits vilket bland annat medfört att Kommunfullmäktige i november 2023 beslutade att barn- och utbildningsnämnden och vård- och omsorgsnämnden övertar ansvaret för måltidsservice. Fullmäktige beslutade även att bygg- och miljönämnden går från att vara en avdelning under kommunstyrelsen till att bli en egen förvaltning med start årsskiftet 2024.

3.2 Barn- och utbildningsnämnden

3.2.1 Målstyrning

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för kommunens förskoleverksamhet, pedagogisk omsorg på obekvämtid, öppen förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, vuxenutbildning, samt barn- och elevhälsa. Inom nämndens ansvarsområde finns även den kommunala kulturskolan.

Nämnden ansvarar också för att utföra hemkommunens ansvar. Detta omfattar att hålla sig uppdaterad kring alla kommunens elevers skolplikt och utbildning, godkännande av verksamhet och utövande av tillsyn av fristående förskole-/annan pedagogisk verksamhet.

Utvecklingsmål samt måluppföljning för nämnden redogörs i Tabell 2. För 2023 antog nämnden 4 egna nämndmål.

Tabell 2

Perspektiv	Utvecklingsmål	Måluppföljning
Medborgare	Alla barn inhämtar och utvecklar kunskaper och färdigheter i en likvärdig skola, som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem som grund för fortsatt utbildning och yrkesliv.	 Delvis uppfyllt
Verksamhet	Barn- och utbildningsnämnden bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå i enlighet med skolväsendets styrdokument.	 Uppfyllt
Medarbetare	Rätt kompetens i verksamheterna	 Delvis uppfyllt
Ekonomi	Ekonomiskt resultat i balans med budget.	 Inte uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer vidare att måluppfyllelsen delvis är tillfredsställande.

3.2.2 Ekonomi

Barn- och utbildningsnämndens sammantagna helårsresultat ger ett underskott med 37,8 miljoner kronor. 2,9 miljoner kronor av underskottet beror på underskottskompensation till fristående skolor. Största delen av underskottet är orsakat av personalkostnadsavvikelser i verksamheterna, som netto uppgår till 41,8 miljoner kronor.

Personalkostnadsavvikelsen återfinns i grundskoleverksamheten med 40,8 miljoner kronor och i förskolan med 8,8 miljoner kronor. Resterande verksamheter bidrar till att balansera en del av underskottet. Genomförda sparåtgärder inom centrala förvaltningen bidrar med att balansera personalkostnadsavvikelsen med ett överskott på 6,2 miljoner kronor.

Förskolans personalkostnadsavvikelse på 8,8 miljoner kronor uppstod till övervägande del under första halvåret. Mot slutet av året var underskottet nere i 200 000 kronor/månad. Förskolan bör därmed ha möjlighet att hålla budget 2024.

Grundskolornas underskott på 40,8 miljoner kronor fördelas på verksamhet grundskola med 37 miljoner kronor och anpassad grundskola med 5 miljoner kronor. Detta motsvarar en ekonomisk arbetsbrist på 44 respektive 7 tjänster.

Barn- och utbildningsförvaltningen har under 2023 infört ekonomisk månadsavstämning där budget och prognosavvikelse följs.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.

3.2.3 Intern kontroll

Barn och utbildningsnämnden beslutade om en internkontrollplan 2023-02-23, §25. Planen för 2023 innehåller 4 kontroller.

I verksamhetsberättelsen redovisades utfall:

- 1 kontroll visade ingen avvikelse
- 1 kontroll visade stor avvikelse
- 2 kontroll visade en delvis avvikelse

Kontroll som visade stor avvikelse var:

- Månadsuppföljning av personalkostnadsavvikelse

Trots att det under året har vidtagits flera åtgärder för att minska personalkostnaderna visar utfallet för avvikelsen mot budget ett underskott med -41,8 miljoner kronor.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.2.4 Övrigt

Barn- och utbildningsnämnden står inför omfattande utmaningar de närmaste åren.

Handlingsplan för budget i balans innefattar de kommande två åren personalreduceringar på 30 till 60 medarbetare.

Kommunens grundskolor är slitna som följd av omfattande eftersatt underhåll. Vattenskador, läckande tak som kräver stora åtgärder är exempel under 2023. Samtliga grundskolor saknar någon viktig lokal för sin verksamhet. Idrottshall till Gröna Dalen, Matsal till Västerängen, Hemkunsapsal till Futurum är exempel. Ett flertal tillfälliga paviljonglösningar behöver åtgärdas de närmaste åren.

3.3 Bygg- och miljönämnden

Bygg- och miljönämnden ansvarar för kommunens myndighetsutövning inom bygg- och miljöområdet, bostadsanpassningsbidrag, för kart- och mättekniska uppgifter samt kommunkoncernens övergripande system för att samla in, lagra, analysera och presentera geografiska data.

3.3.1 Målstyrning

Bygg- och miljönämndens kritiska kvalitetsfaktorer och utvecklingsmål samt måluppföljning redogörs i Tabell 4.

Tabell 3

Perspektiv	Utvecklingsmål	Måluppföljning
Målgrupp	Tillgänglig och tydlig information	 Delvis uppfyllt
Målgrupp	Tillgängliga och serviceinriktade	 Delvis uppfyllt
Verksamhet	Effektiva processer och tillförlitliga stödverktyg	 Delvis uppfyllt
Verksamhet	Hållbar geodataförsörjning	 Delvis uppfyllt
Medarbetare	God arbetsmiljö	 Delvis uppfyllt
Ekonomi	Budget i balans	 Helt uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer vidare att nämndens måluppfyllelse delvis är tillfredsställande.

3.3.2 Ekonomi

Bygg- och miljönämnden redovisar sammantaget ett bokslut för år 2023 med överskott om 577 000 kronor. Överskottet beror på minskade personalkostnader inom nämndens samtliga verksamheter samt minskade kostnader inom bostadsanpassningsbidrag.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.

3.3.3 Intern kontroll

Bygg- och miljönämnden godkände den 6 december år 2022 (§ 112) plan för intern kontroll för verksamhetsår 2023. Planen innehöll sex risker.

Enligt verksamhetsberättelsen har sammantaget samtliga kontrollmoment i planen genomförts med gott resultat där kontrollerna inte visat några avvikelser. Fyra av riskerna följer med till år 2024 med en ny kontroll och aktivitet för att säkerställa korrekt effekt.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.3.4 Övrigt

Under år 2023 beslutades om en omorganisation som resulterar i att bygg- och miljöavdelningen övergår till en förvaltning som inkluderar byggnadsväsendet och miljöområdet från den 1 januari år 2024 och mot den bakgrunden genomförs ändringar av reglemente och delegationsordning.

3.4 Kultur- och fritidsnämnden

Det grundläggande uppdraget för kultur- och fritidsnämnden är att främja och stimulera ett allsidigt kultur- och fritidsliv. Nämnden ansvarar för: biblioteksverksamhet, öppna fritidsverksamheten, idrotts-, kultur- och fritidsanläggningar, bidrags-, pris- och stipendieverksamhet, regelverk för hyressättning och prioriteringar för verksamhet i kommunala kultur- och fritidslokaler och anläggningar, arrangemang, inköp av offentlig konst, förvaltning av konstsamlingar, bevaka frågor om utsmyckning av offentliga platser och

byggnader, samordning av sommarjobb för ungdomar, ansvara för finsk minoritetssamordning.

Målgruppen för kultur- och fritidsnämnden är alla medborgare i Håbo med fokus barn och äldre samt aktörer som verkar i föreningslivet. Uppdraget utförs genom dels att bedriva egen verksamhet på bibliotek, kultur, mötesplatser och idrottsanläggningar dels genom stöd till föreningar

3.4.1 Målstyrning

Utvecklingsmål samt måluppföljning för nämnden redogörs i Tabell 4. För 2023 antog nämnden 4 egna nämndmål.

Tabell 4

Perspektiv	Utvecklingsmål	Måluppföljning
Målgrupp	Skapa ersättningslösningar för kampsportens lokaler.	 Delvis uppfyllt
Verksamhet	Översyn och omfördelning av administrativa uppdrag kansliet.	 Delvis uppfyllt
Medarbetare	Skapa en långsiktig och effektiv förvaltningsorganisation.	 Delvis uppfyllt
Ekonomi	Säkerställa en långsiktig och ekonomisk förvaltningsorganisation.	 Delvis uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer vidare att nämndens måluppfyllelse delvis är tillfredsställande.

3.4.2 Ekonomi

Utfallet ligger i samma nivå som förra året och sex procent lägre än budgeterat. Resultatet är ett överskott på 3,7 miljoner kronor.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden har vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamheten till fastlagd budget.

3.4.3 Intern kontroll

Kultur- och fritidsnämnden beslutade om en internkontrollplan 2022-12-13, §87. Planen för 2023 innehåller 5 kontroller som enligt verksamhetsberättelsen följts upp och verkstälts.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.4.4 Övrigt

Kommunstyrelseförvaltningen gav kommundirektören i uppdrag att föreslå avveckling av nämnden och dess förvaltning. Kommunfullmäktige beslutade 2 oktober 2023 om avveckling av kultur- och fritidsnämnden samt en ny organisering av nämndens verksamheter. Roller som förvaltningschef och verksamhets controller/ nämnd sekreterare blev övertaliga.

3.5 Socialnämnden

Socialnämnden har det politiska ansvaret för verksamhet inom individ- och familjeomsorgen, mottagande och integration av nyanlända, arbetsmarknadsåtgärder samt verksamhet enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Socialnämnden arbetar med stöd och service samt myndighetsutövning och har ett uttalat ansvar för uppsökande och förebyggande verksamhet.

3.5.1 Målstyrning

Utvecklingsmål samt måluppföljning för nämnden redogörs i Tabell 5. För 2023 antog nämnden 5 egna nämndmål.

Tabell 5

Perspektiv	Utvecklingsmål	Måluppföljning
Målgrupp	Socialnämnden ska tillhandahålla kvalitativa stöd- och serviceinsatser så att medborgarna i Håbo kan tillvarata egna resurser.	 Uppfyllt
Verksamhet	Socialnämnden ska verka för att de insatser som ges sker med utgångspunkt i den enskildes behov, önskemål och delaktighet, i bred samverkan med andra nämnder, myndigheter och frivilliga krafter,	 Uppfyllt

Verksamhet	Socialnämnden ska utveckla det tidiga, förebyggande och hälsofrämjande arbetet.	 Uppfyllt
Medarbetare	Socialnämnden ska genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete säkerställa en god arbetsmiljö för nämndens medarbetare.	 Helt uppfyllt
Ekonomi	Socialnämnden ska genom ett proaktivt arbetssätt effektivisera den ekonomiska resursanvändningen.	 Helt uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer att nämndens måluppfyllelse är tillfredsställande.

3.5.2 Ekonomi

Underskottet jämfört med budget är 4,7 miljoner kronor och beror främst på högre kostnader än budgeterat för placeringar vuxna, unga och barn samt inhyrd personal då rekryteringsläget för socionomer fortsatt är svårt. Det är en försämring jämfört med senaste prognos med 1,8 miljoner kronor vilket beror på ej budgeterade kostnader för nytt verksamhetssystem samt ej kända placeringar. 1,5 miljoner kronor beror på engångskostnader som inte kommer belasta nämnden under kommande år.

Nämnden har identifierat kostnadsökningar 2024 som utifrån tilldelad ramökning medför att nämnden behöver effektivisera sin verksamhet med cirka 18 miljoner kronor för att rymmas i tilldelad ram. Nämnden har tidigare beslutat om verkställande av åtgärdsplan, SN§87, 2023- 10-03. Förvaltningen har därför påbörjat arbetet med flera av de föreslagna åtgärderna.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagd budget.

3.5.3 Intern kontroll

Socialnämnden beslutade om en internkontrollplan 2022-12-13, §99. Nämnden har utifrån upprättad bruttolista identifierat ett flertal områden som ligger till grund för nämndens internkontrollplan 2023. Genom riskanalyser har fem processer identifierats som bedöms som kritiska för målgrupperna inom nämndens ansvarsområde. Dessa processer är; handläggning, dokumentation, arkiv- och dokumenthantering, systematiskt kvalitetsarbete och delaktighet.

Enligt verksamhetsberättelsen påvisade resultaten av internkontroll 2023 tillfredsställande resultat såväl som utvecklingsområden och brister. Kontrollen visade vidare att

flertal enheter inte fullt ut arbetar i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete trots de stora ansträngningar och åtgärder som tillsats de senaste åren för att uppnå bättre kvalitet och följsamhet till rutinerna avseende avvikelser, synpunkter och klagomål. Verksamheterna behöver även förbättra sitt arbete avseende arkiv- och dokumenthantering.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.5.4 Övrigt

Utrymmet för ytterligare effektiviseringar under planperioden bedöms som små och att nämndens satsningar på förebyggande arbete ska ge tillräcklig utdelning i planperioden för att nämnden ska rymmas i ramförslag 2025-2026 bedöms som osannolik. Den socioekonomiska utvecklingen i samhället pekar inte heller mot att nämndens verksamhet kommer att kräva lägre finansiering de kommande åren.

Verksamheten har under året sett en kraftig ökning av antalet komplexa ärenden där nämnden behövt fatta beslut om vård i olika placeringslösningar.

Nämnden ser en ökad oro i kommunen och i närområdet som också har påverkat arbetet med barn och unga och deras familjer. Nämndens satsningar på förebyggande arbete i samverkan med övriga aktörer behöver fortsätta att utvecklas.

3.6 Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden ska i sin verksamhet förhålla sig till kommunövergripande styrdokument och kommunens vision – Vårt Håbo 2030. Nämnden har det politiska ansvaret för verksamhet omsorg om äldre- och funktionsnedsatta enligt socialtjänstlagen (SoL), omfattande särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor. I nämndens ansvar inryms också hemtjänst, stöd och service i ordinärt boende. Kommunens hälso- och sjukvårdsansvar som vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) samt hemsjukvård i ordinärt boende.

Prövning av tillstånd till resor enligt lag om färdtjänst och lag om riksfärdtjänst. Föreningsbidrag inom vård- och omsorgsnämndens verksamhetsområde.

3.6.1 Målstyrning

Utvecklingsmål samt måluppföljning för nämnden redogörs i Tabell 6. För 2023 antog nämnden 4 egna nämndmål.

Tabell 6

Perspektiv	Utvecklingsmål	Måluppföljning
Målgrupp	Vård- och omsorgsnämnden ska verka för att de insatser som ges är av god kvalitet med utgångspunkt i den enskildes behov, önskemål och delaktighet, i bred samverkan med andra nämnder, vårdgivare, myndigheter och civilsamhället.	 Delvis uppfyllt
Verksamhet	Vård- och omsorgsnämnden ska verka för att vården och omsorgen i kommunen ska utvecklas till att bli mer förebyggande och hälsofrämjande.	 Uppfyllt
Medarbetare	Vård- och omsorgsnämnden ska genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete säkerställa en god arbetsmiljö för nämndens medarbetare.	 Delvis uppfyllt
Ekonomi	Vård- och omsorgsnämnden ska genom ett proaktivt arbetssätt effektivisera den ekonomiska resursanvändningen.	 Delvis uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer vidare att nämndens måluppfyllelse delvis är tillfredsställande.

3.6.2 Ekonomi

Nämnden redovisar ett underskott jämfört med budget om 47,2 miljoner kronor motsvarande 19 procent, i nivå med prognos per oktober. Nämnden påverkas under året av ökade volymer inom samtliga verksamheter. Det är både ökade behov och ökat antal äldre. Under året har antalet medborgare i åldern 80+ ökat med cirka 10 procent.

Sammanfattningsvis har år 2023 varit ett utmanande år ekonomiskt och organisatoriskt för den nya vård- och omsorgsnämnden.

Under året har vård- och omsorgsnämnden genomfört en rad insatser för att bli långsiktigt hållbara. Under 2023 har en större genomlysning av hemtjänst och bistånd genomförts av extern granskare. Utifrån denna omfattande granskning har en handlingsplan för särskilda förbättrings- och utvecklingsarbeten arbetats fram.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamheten till fastlagd budget.

3.6.3 Intern kontroll

Vård- och omsorgsnämnden beslutade om en internkontrollplan 2022-12-13, §118. Enligt verksamhetsberättelsen har nämnden utifrån upprättad bruttolista identifierat ett flertal områden som ligger till grund för nämndens internkontrollplan 2023 och även 2024. Genom riskanalyser har fyra processer identifierats för 2023 som bedöms som kritiska för målgrupperna inom nämndens ansvarsområde. Dessa processer är; arkiv- och dokumenthantering, dokumentation, systematiskt kvalitetsarbete och delaktighet.

Resultaten av årets internkontroll påvisar stora avvikelser. Nämnden har delgivits en större rapport i december 2023 med förslag till åtgärder. Eftersom kontrollen har visat på stora avvikelser har nämnden dock informerats med en redogörelse över kontrollens utfall och bedömning i samtliga delar i samband med nämndsammanträde redan i oktober enligt gällande rutin.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Vi konstaterar att resultaten av årets interna kontroller påvisar stora avvikelser.

3.6.4 Övrigt

Under 2023 har nämnden och förvaltningen genomfört en rad åtgärder för att "sätta" den nya organisationen. Förvaltningen har bland annat bemannats upp med en ny förvaltningschef som tillträdde under slutet av första kvartalet. Organisatoriska utmaningar inom ramen för enskilda avdelningar i förvaltningen har också bidragit till den samlade arbetsutmaningen under 2023. En ekonomiskt utmanade situation och en helt ny organisering och nya tjänstepersoner har varit aktuellt under detta år.

Ett stort förbättringsarbete är påbörjat under 2023 gällande hemtjänsten och arbetet kommer att ge löpande resultat under 2024 och kommande år. Även övriga verksamheter behöver granskas och effektiviseras.

3.7 Den gemensamma lönenämnden

Håbo kommun ingår tillsammans med Salem och Trosa kommuner, från och med den 1 januari 2020, i en gemensam lönenämnd. Håbo och Trosa kommuner har ingått i

2024-03-15

nämnden sedan 1 november 2005. Syftet med nämnden är enligt reglementet¹ att samverka kring löneadministrationen. Håbo kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i kommunens organisation. Utöver vad som följer av lag gäller reglementet, samt ett mellan kommunerna ingånget samverkansavtal för den gemensamma nämnden.

Både reglemente och samverkansavtalet har reviderats under 2023. Revideringen av reglementet avsåg dels redaktionell karaktär (Inledning och §1), dels tillägg av §12 Behandling av personuppgifter samt §13 Arkiv. Revideringen av samverkansavtalet avsåg redaktionella justeringar (§1 och §7) och tillägg av § 2 Mål för verksamheten och § 3 Arkiv.

Enligt samverkansavtalet² ska lönenämnden ha en tjänst som motsvarar de behov som finns i nämnden, utifrån konfidentialitet, riktighet, tillgänglighet och spårbarhet. Tjänsten ska ha hög driftsäkerhet. Lönenämnden ska ha som mål att sträva mot hög kvalitet och kostnadseffektivitet genom ett strukturerat kvalitetsarbete samt ge ett professionellt stöd till samverkande kommuner genom en hög samlad kompetens och hög säkerhet.

Lönenämnden har sammanträtt vid två tillfällen under 2023; mars och april. Sammanträdet i november ställdes in.

Löneenheten vid Håbo kommun

Löneenheten består av sex löneadministratörer, en systemförvaltare, en systemadministratör och en samordnare. Under 2023 styrdes enheten av en gemensam HR- och lönechef.

Samtliga medarbetare administrerar löner i sina roller. Medarbetarna vid löneenheten är enligt de intervjuade tillgängliga för frågor måndag-fredag, kl.8-16.24. Vid granskningstillfället sker en direktkontakt med enskilda löneadministratörer, vilket påverkar enskilda medarbetares arbetstid då mycket tid uppges läggas på att besvara frågor. Enligt de intervjuade ska arbetssättet ses över under 2024.

Under 2023 har ett arbete initierats och utförts i syfte att tydliggöra roll- och ansvarsfördelning mellan nämnden och dess förvaltningsorganisation.

¹ Revideringen antagen av kommunfullmäktige i Håbo kommun 2023-06-12 § 108

Revideringen antagen av kommunfullmäktige i Trosa kommun 2023-06-07 § 53

Revideringen antagen av kommunfullmäktige i Salems kommun 2023-06-15 § 32

² Lönenämnden, 2023-03-20

3.7.1 Målstyrning

Lönenämnden beslutade 2022-10-12, § 5, om ett överordnat mål och fyra delmål. I samband med revisorernas grundläggande granskningen 2022 (intervju i februari 2023) framkom att beslutade mål inte användes ändamålsenligt. Av den anledningen beslutade nämnden att ha kvar framtagna mål även 2023. Måluppföljningen, daterad 15 februari 2024, framgår av Tabell1, i Bilaga 1.

Eftersom 2023 års mål inte är förankrade i verksamheten eller arbetades fram utifrån Håbo kommuns målstyrningsprocess har löneenheten inför 2024 arbetat fram nya mål som nämnden beslutade om vid sammanträdet i januari 2024.

Bedömning

Vår bedömning är att nämnden följt upp fastställda mål för 2023. Målen bedöms dock kunna utvecklas genom att säkerställa att det finns uppföljningsbara indikatorer kopplade till målen. Vi bedömer det därför som positivt att nämnden inför 2024 arbetat fram förslag på nya mål med uppföljningsbara indikatorer, som även uppges följa värdkommunens målstyrningsprocess.

3.7.2 Ekonomi

Lönenämndens slutliga resultat blir enligt ansvarig ekonom alltid noll, eftersom avvikelser mot budget debiteras respektive medlemskommun. Kostnaden för den gemensamma lönenämnden år 2023 uppgår enligt erhållen uppföljning till 8 651 000 kronor, vilket motsvarar en lönespecifikationskostnad om 135 kronor per lönespecifikation.

Antalet lönespecifikationer ökade under 2023 med 1,1 procent till 64 288, vilket är något lägre än budgeterat. Håbo kommuns andel lönespecifikationer ökade, medan Salems kommun minskade och Trosa kommuns andel blev relativt oförändrad i jämförelse med budget 2023. Detta innebär att kostnadsfördelningen mellan kommunerna påverkats.

Under 2023 beslutade lönenämnden om att genomföra en förstudie i syfte att arbeta fram ett beslutsunderlag inför en upphandling av ett nytt lönesystem 2024. Samtidigt beslutades om att genomföra en nödvändig uppgradering av befintligt lönesystem eftersom flera funktioner i systemet saknades eller inte fungerade ändamålsenligt. Kostnaden för detta uppgick till 459 000 kronor, vilket motsvarar 7 kronor per lönespecifikation. I samband med uppgraderingen av lönesystemet uppstod även oförutsedda kostnader för konsulttjänster, vilket även innebar ökade driftkostnader och därmed bidrog till överskridande av budget. Mot bakgrund av ovan tillkomna händelser och behov beslutade lönenämnden att godkänna tillkommande kostnader för år 2023 med 871 000 kronor vid sammanträdet i april 2023.

Bedömning

Nämnden redovisar inte ett resultat mot budget 2023. Det gör att vi inte kan bedöma om nämnden vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamheten till fastlagd budget.

3.7.3 Intern kontroll

Den gemensamma lönenämnden beslutade vid sammanträdet 2021-11-30, §2, om en internkontrollplan. Nämnden beslutade om följande tre kontroller:

- Antal löneskulder
- Antal oattesterade poster
- Antal manuella korrigeringar

Den grundläggande granskningen 2022 visade att internkontrollplanen arbetades fram av en tidigare inhyrd konsult. Planen förankrades inte i verksamheten enligt de intervjuade.

Granskningen visar att löneenheten har genomfört kontrollerna under 2023 i enlighet med framtagen internkontrollplan beslutad i november 2021. En första uppföljning gjordes i mars 2023 och den andra och slutliga uppföljningen lämnas i samband med årsredovisningen 2023.

Löneenheten har, utifrån en risk- och väsentlighetsanalys, arbetat fram en internkontrollplan för 2024 som beslutats av nämnden vid sammanträdet i januari 2024³. Internkontrollplanen ligger i linje med Håbo kommuns reglemente för intern kontroll. Inför 2024 har nämnden valt att behålla nämndens löneskuld i 2024 års internkontrollplan. Övriga punkter från 2023 års plan finns inte med i 2024 års internkontrollplan.

Bedömning

Den interna styrningen och kontrollen är en process som syftar till att nämnder/styrelser med rimlig säkerhet säkerställer att verksamheter bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige fastställt och de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Nämnden bör enligt vår bedömning årligen upprätta en plan för att på en rimlig nivå säkerställa att verksamheten lever upp till de av fullmäktige fastställda målen, att verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt, det vill säga med god ekonomisk hushållning, att informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig, att de lagar, regler och riktlinjer som finns

³ LN 2024-01-19, §7

2024-03-15

följs, samt att möjliga risker, förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs. Den interna kontrollen syftar även till att ta fram förslag till förbättringar och förändringar av verksamheten.

Det är enligt vår bedömning positivt att lönenämnden har beslutat om en internkontrollplan för 2024 som ligger i linje med värdkommunens reglemente för intern kontroll. Samtidigt bedömer vi att lönenämnden, för 2023, inte har säkerställt en tillräcklig struktur för intern styrning och kontroll avseende verksamheten.

3.7.4 Övrigt

Under 2022 införde lönenämnden ett nytt försystem till befintligt lönesystem, som hanterar de förtroendevaldas arvoden i Salems kommun. Under 2023 har ett fortsatt arbete pågått för att implementera systemet ändamålsenligt.

Efter valet hösten 2022, påverkades arbetsmängden genom att alla anställningar för de förtroendevalda skulle avslutas och läggas upp för en ny mandatperiod. Detta arbete har fortsatt under början av 2023.

Håbo kommuns socialförvaltning har haft en stor omorganisation där arbetet påbörjades under hösten 2022 och verkställdes vid årsskiftet 2022/2023. Förvaltningen delades upp i två förvaltningen, vilket medförde enligt förvaltningen stora förändringar i både lön- och självservice.

Salems kommun påbörjade under 2022 ett arbete med att strukturera om ansvar och verksamhetskoder i ekonomisystemet. Inför årsskiftet 2022/2023 avsåg arbetet barn- och utbildningsnämnden samt miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Under 2023 har arbetet fortsatt avseende övriga nämnder i kommunen.

Leverantören av lönesystemet hade under 2022 stora problem att uppgradera systemet som utlovat. Uppgraderingarna försenades och gjordes slutligen under våren 2023.

Löneenheten genomför månatliga utbildningar för nya chefer och schemaläggare i två olika utbildningar för att dessa grupper ska ha rätt förutsättningar och kompetens i systemet.

Håbo kommun

Grundläggande granskning avseende kommunstyrelsen och nämnder

2024-03-15

Datum som ovan

KPMG AB

Anna Hammarsten

Certifierad kommunal revisor

Micaela Hedin

Certifierad kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Bilaga 1

Den gemensamma lönenämnden

Tabell 7 – Mål 2023

Delmål	Indikatorer	Metod	Utfall
Övergripande mål: Rätt lön i rätt tid till rätt person			
Delmål 1: Chefer ska uppleva att de får den hjälp/service de behöver.	Resultatet anges som ett genomsnittligt värde mellan en 1-5 gradig skala.	Enkätundersökning under våren 2023.	<p>139 av totalt 191 chefer besvarade enkäten.</p> <p>"Det är lätt att komma i kontakt med löneenheten" – 3,78</p> <p>"Jag upplever att jag alltid får den hjälp/stöd och service jag behöver när jag kontaktar löneenheten" – 3,65</p> <p>"Jag upplever att medarbetarna på löneenheten är kunniga" – 3,77</p> <p>"Jag har bra kontakt och samarbete med den löneadministratör som hanterar mina medarbetares löner" – 3,94</p> <p>"Jag har den information jag behöver för att kunna hantera mina arbetsuppgifter kopplade till de anställdas löner" – 3,40</p>
Delmål 2: Hög tillgänglighet i systemen för användarna.		Målet innebär att säkerställa att uppdatering och andra störande avbrott planeras till tid som fungerar för verksamheten. Uppföljning av eventuella avbrott sker årsvis med start för 2022 och jämförs med motsvarande	Uppdateringar planerades med utgångspunkt i att det ska bli minsta möjliga störning för it, löneleverantören, verksamheten i kommunerna samt våra egna medarbetare. När

		verksamheter med samma system.	det gäller andra avbrott t ex lönekörning, så arbetar enheten med körschema och dessa körningar läggs utanför ordinarie arbetstid.
Delmål 3: Låg nivå av fel utbetalningar.		Mäts genom antalet manuella korrigeringar och utbetalningar per månad och kommun.	Under perioden kan det konstateras att antalet fel har ökat med 20 extra utbetalningar sammanslaget för alla kommunerna, tittar man individuellt på varje kommun är det Håbo som står för en större ökning, Salem har gjort liten minskning. Vidtagen åtgärd med kalenderpåminnelse hos chef om att attestera har inte haft avsedd effekt. Inför 2024 kommer ett fortsatt arbete pågå med att minska antalet oattesterade poster, öka förståelsen hos chef för vikten av att attestera poster i tid. Vi fortsätter även arbetet med att minska skulder.
Delmål 4: Kontinuerlig samverkan mellan lönenämndens tre kommuner.		Mäts genom antalet möten mellan kommunerna, upplevd struktur i mötesformerna likväl som möjlighet till snabb samverkan mellan olika berörda funktion. Uppföljning sker årsvis och i dialog.	Under året har flera typer av forum för samverkan genomförts och etablerats Styrgruppsmöten där HR-chefer och samordnare för löneenheten har deltagit (möten ca 1 gång per månad) Möten med HR i varje kommun för att identifiera gemensamma frågor och identifiera möjligheter till att ta fram gemensamma rutiner och processer Arbetsgrupper från de tre kommuner i de kommunerna kring olika

			<p>områden – under 2023 har det varit</p> <ul style="list-style-type: none"> • LAS-hantering • Löneskulder
--	--	--	--

Tabell 8 – Internkontrollplan 2023

Intern kontroll	Hur ska detta kontrolleras	När ska detta kontrolleras	Uppföljning 2023
<p>Antal löneskulder per månad och kommun samt den totala löneskuldssumman.</p>	<p>Löneenheten kommer sammanställa utfallet av löneskulder och löneskuldssumma i ett Excel-ark, för vidare rapportering till respektive kommuns HR-funktion samt återrapportering till lönenämnd vid dennes sammanträden.</p>	<p>Månatligen, sammanställning sker efter varje löneutbetalning.</p>	<p>Resultat av internkontroll visar på en stor avvikelse eftersom det är stora belopp och många enskilda berörda personer. Åtgärd som har beslutats är ett arbete för att säkerställa chefer och nyckelpersoners kännedom om självservicesystemet gällande löneskulder och att underlag ska inkomma vid rätt tid (hur, när, var och varför?). Utbildningsinsatser genomförs löpande.</p>
<p>Antal oattesterade poster per månad och kommun.</p> <p><i>(I och med överföringen mellan självservice och lönesystemet kan det ligga oattesterade/obehandlade poster kvar i självservice.)</i></p>	<p>Löneenheten kommer sammanställa utfallet av oattesterade poster inför månadsfilen i S&B i ett Excel-ark, för vidare rapportering till respektive kommuns HR-funktion samt återrapportering till lönenämnd vid dennes sammanträden.</p>	<p>Månatligen, sammanställning sker efter varje löneutbetalning.</p>	<p>Helhetsbedömningen av internkontroll visar på en mindre avvikelse. Noterbart är att Salem kommun har väsentligt färre antal oattesterade poster än Håbo kommun och Trosa kommun.</p>
<p>Antal manuella korrigeringar och extra utbetalningar per månad och kommun.</p> <p><i>(Tanken med självservice och vår löneprocess är att minimera antalet manuella korrigeringar som går utanför den ordinarie hanteringen)</i></p>	<p>Löneenheten kommer sammanställa utfallet av manuella korrigeringar i ett Excel-ark, för vidare rapportering till respektive kommuns HR-funktion samt återrapportering till lönenämnd vid dennes sammanträden.</p>	<p>Månatligen, sammanställning sker efter varje löneutbetalning</p>	<p>Helhetsbedömning av resultat av internkontroll visar på en mindre avvikelse. Åtgärd som har beslutats är ett arbete för att säkerställa chefer och nyckelpersoners kännedom om självservicesystemet. Utbildning genomförs löpande, men fortsatta insatser bedöms som nödvändigt.</p>